

Vlaanderen
is cultuur

Bibliotheken in cijfers gevat

FOCUS OP:
BIBLIOTHEEKACTIVITEITEN

- Aantallen en soorten •
- Doelgroepenwerking •
- Partnerschappen •
- Deelnemersaantallen •

DEPARTEMENT
CULTUUR,
JEUGD & MEDIA

MEI 2017

Het Departement Cultuur, Jeugd en Media verzamelt via de rapporteringstool Bios al geruime tijd cijfermateriaal over de openbare bibliotheken. Het verzameld cijfermateriaal is voor iedereen raadpleegbaar op www.kennisportaalccenbib.be.

Deze website biedt bibliothecarissen en beleidsmakers tal van mogelijkheden om de bibliotheekwerking binnen hun gemeente en binnen het volledig Vlaamse landschap te analyseren. De beschikbare gegevens kunnen op een interactieve manier worden verfijnd, zodat de cijfers en grafieken op maat van de individuele gebruiker worden weergegeven.

In de reeks 'Bibliotheken in cijfers gevat' wordt één thema voor de volledige sector uitgelicht op basis van de verzamelde gegevens in Bios. Wanneer nieuwe gegevens beschikbaar zijn, zullen de reeds gepubliceerde thematische nummers geactualiseerd worden zodat trends en ontwikkelingen blijvend in kaart worden gebracht.

Ook volgende themanummers zijn beschikbaar:

- Focus op: Bibliotheekinfrastructuur
- Focus op: Publieksbereik
- Focus op: Bibliotheekcollecties
- Focus op: Bibliotheekpersoneel

Inleiding

In de bibliotheken vindt er een breed gamma aan activiteiten plaats. Bibliotheken organiseren deze activiteiten vanuit bepaalde doelstellingen, die in het bibliotheekbeleid of in het gemeentelijk beleid worden bepaald. Veel van de activiteiten worden daarnaast georganiseerd in functie van de doelgroepenwerking van de bibliotheek en de bibliotheek gebruikt haar netwerk aan partners om die doelstellingen te kunnen bereiken.

Sinds de ingebruikname van Bios in 2006 worden de cijfergegevens over de activiteiten van de openbare bibliotheken opgevraagd. De activiteiten die bibliotheken organiseren zijn in de loop van de jaren geëvolueerd en bijgevolg is ook de registratie van deze activiteiten doorheen de jaren geactualiseerd in Bios. We bekijken in dit overzicht de voornaamste bibliotheekactiviteiten, al dan niet gegroepeerd. Waar mogelijk tonen we evoluties vanaf 2006. We bestuderen in dit rapport ook de activiteiten per doelgroep en per doelstelling en de partners waarmee bibliotheken samenwerken voor het organiseren van activiteiten. Voor de activiteiten waarbij de deelnemersaantallen geregistreerd worden, geven we het gemiddeld aantal deelnemers per activiteitsoort weer.

Doorheen dit rapport is het belangrijk om in het achterhoofd te houden dat de keuze voor het organiseren van activiteiten niet enkel van de bibliotheek zelf afhangt, maar vaak mee bepaald wordt door de specifieke omstandigheden binnen de gemeente: zijn er andere spelers binnen de gemeente die deze taak op zich nemen? Krijgt de bibliotheek deze opdracht opgelegd vanuit het gemeentelijk beleid? Is er vraag van de gebruikers? Is er in een naburige gemeente of stad al voldoende aanbod?... Deze en soms andere elementen (bv. infrastructuur, planning) bepalen mee hoeveel en welke activiteiten bibliotheken organiseren.

GOED OM TE WETEN

14.542

Bibliotheekintroducties en -instructies

80%

Van de bib's richt zich tot jongeren

85%

Van de bib's werkt samen met scholen

1. De bibliotheken in Vlaanderen en Brussel op de kaart

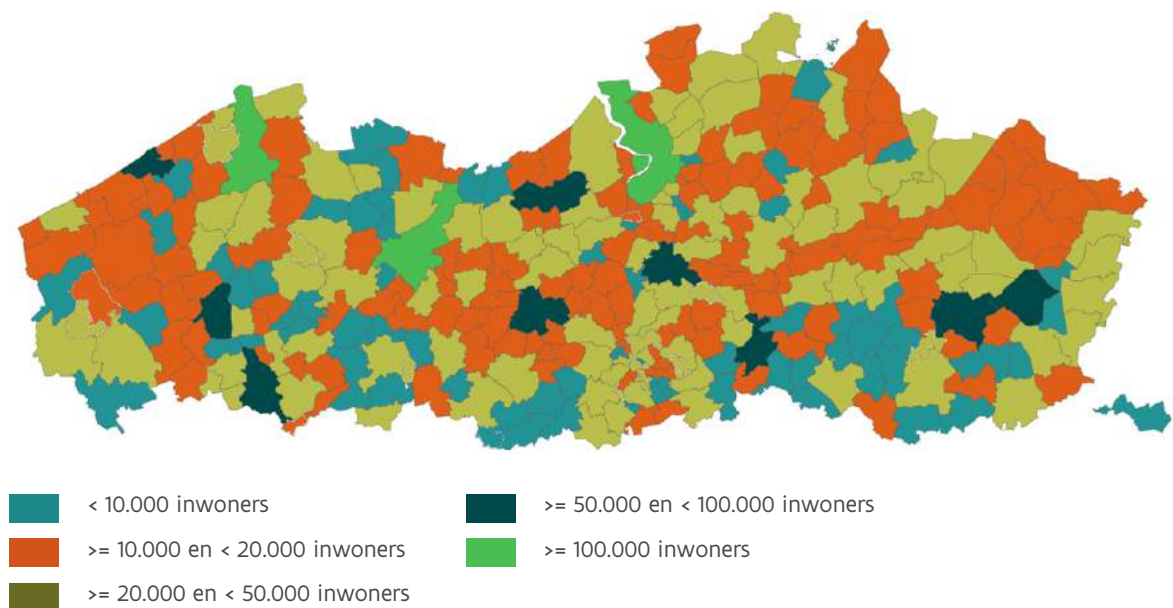
In 2015 zijn er in totaal 314 Nederlandstalige openbare bibliotheken in Vlaanderen en Brussel. De volledige lijst van bibliotheken kan worden teruggevonden op het [kennisportaal](#).

In Brussel richten alle negentien gemeentebesturen een Nederlandstalige bibliotheek in. De Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC) richt een grootstedelijke bibliotheek in (Muntpunt) met het Brussels Hoofdstedelijk Gewest als werkgebied. Een aantal gemeenten sloot een samenwerkingsverband met een aangrenzende gemeente voor de inrichting van een bibliotheek.¹ Daarnaast richten enkele gemeenten samen een bibliotheek in.²

Het kaartje hieronder geeft de bibliotheken in Vlaanderen en Brussel weer volgens inwonertal van de gemeenten. Het merendeel van de bibliotheken is gelegen in gemeenten met 10.000 tot 20.000 en van 20.000 tot 50.000 inwoners.³ Informatie over het aantal vestigingen per bibliotheek, kan worden gevonden in het 'Bibliotheken in cijfers gevat' [rapport over infrastructuur](#).

Kaart 1.1

Spreading van het aantal bibliotheken volgens inwonertal in Vlaanderen in 2015

1 Houthulst en Lo-Reninge, Sint-Truiden en Nieuwerkerken, Aalter en Ruiselede, Avelgem en Spiere-Helkijn, Poperinge en Vleteren en Blankenberge en Zuienkerke.

2 Hemiksem en Schelle (IveBIC) en Haacht en Boortmeerbeek (HaBoBIB).

3 Het overzicht met contact- en adresgegevens van alle bibliotheken in Vlaanderen is te raadplegen op de startpagina van www.kennisportaalccenbib.be.

2. Activiteiten: totalen

Bibliotheken registreren jaarlijks hoeveel en welke activiteiten ze organiseren. We vragen deze aantallen op per activiteitsoort. Er worden binnen het registratiesysteem 17 verschillende activiteitsoorten onderscheiden. Dit zijn de activiteiten die het vaakst voorkomen binnen de bibliotheken. Daarnaast kunnen nog andere activiteiten plaatsvinden, maar deze worden hier niet in beeld gebracht.

Als een activiteit meermaals wordt georganiseerd voor telkens nieuwe deelnemers, wordt deze meermaals geregistreerd (bv. een bibliotheekintroductie wordt twee keer geteld als die voor twee verschillende deelnemersgroepen wordt ingericht).

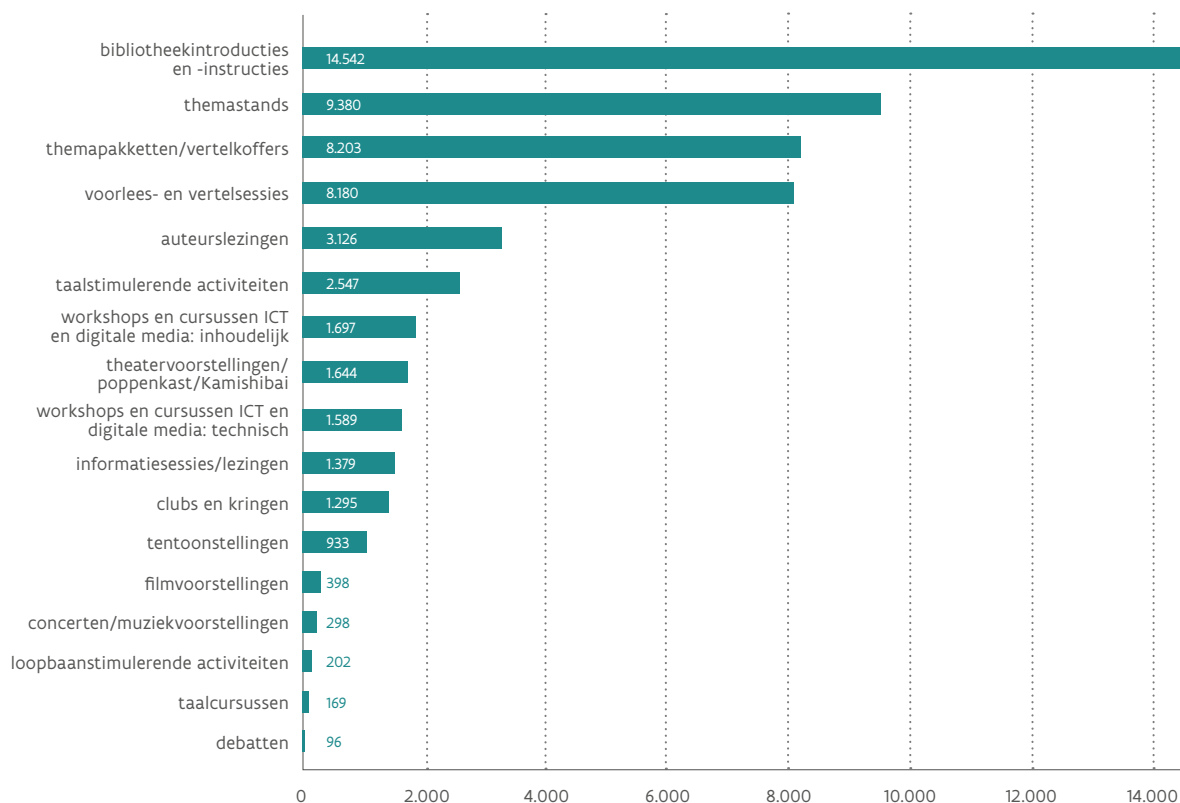

De cijfers over het totaal aantal geregistreerde activiteiten tonen aan dat er in 2015 27,17% meer activiteiten geregistreerd zijn dan in 2014.⁴

.....
⁴ Dit gaat enkel om de geregistreerde activiteiten op basis van de limitatieve lijst in Bios3. We maken een optelsom van het aantal geregistreerde activiteiten per activiteitsoort.

Grafiek 2.1

Overzicht van het aantal activiteiten van de bibliotheken per activiteitsoort in 2015

Grafiek 2.1 bevat een overzicht van het aantal bibliotheekactiviteiten per activiteitsoort in 2015. We zien dat bibliotheekintroducties en -instructies het vaakst georganiseerd worden (bijna 15.000 in 2015), gevolgd door themastands, themapakketten of vertelkoffers en voorlees- en vertelsessies. Minder frequent komen concerten of muziekvoorstellingen, loopbaanstimulerende activiteiten, taalcursussen en debatten voor.

Wat verstaan we onder?

- Clubs en kringen: in de meeste gevallen gaat het om leesclubs of -kringen. Een leeskring is een kleine groep mensen die gedurende een periode van een aantal weken hetzelfde boek lezen. Ze komen daarna samen om te praten en te discussiëren over het boek. Er worden door de bibliotheken evengoed muziek- en filmclubs ingericht, waarbij muziekalbums of films worden besproken.
- Kamishibai: bij Kamishibai wordt een verhaal verteld aan de hand van vertelplaten in een theaterkastje.
- Themapakketten of vertelkoffers: deze kunnen bestaan uit boeken, dvd's en educatief materiaal rond een bepaald thema en zijn samengesteld op maat van een bepaalde doelgroep.

3. Activiteiten: soorten

We bespreken vervolgens de verschillende activiteitsoorten en de evoluties.⁵

Bibliotheekintroducties

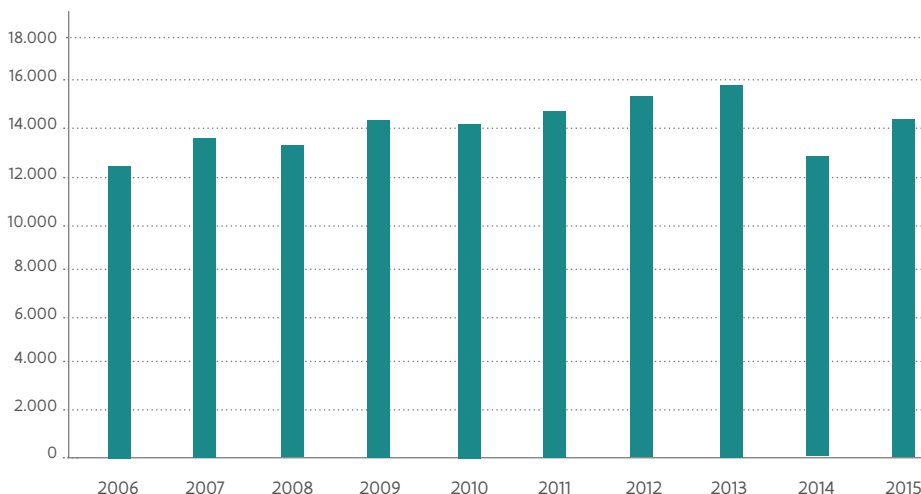
In zowat elke gemeente worden er enkele bibliotheekintroducties per jaar georganiseerd. Bibliotheken bieden regelmatig verschillende rondleidingen op maat aan voor verschillende doelgroepen: kleuteronderwijs, lagere en secundaire school, leerkrachten, maar ook voor andere specifieke doelgroepen zoals nieuwe inwoners, personen van vreemde origine, enz. worden bibliotheekintroducties en -instructies georganiseerd (zie deel 4 voor een overzicht van de doelgroepen per activiteitsoort).

Tijdens bibliotheekintroducties en -instructies maken de deelnemers kennis met de werking van de bibliotheek, bv. door een rondleiding en het overlopen van de praktische werking van de bibliotheek.

Grafiek 3.1

Evolutie van het aantal bibliotheekintroducties in de bibliotheken in de periode 2006-2015

⁵ Voor bepaalde activiteiten hebben we enkel cijfers van 2014 en 2015. Dit heeft te maken met wijzigingen in het gegevensregistratiesysteem.

Grafiek 3.1 toont de evolutie van het aantal bibliotheekintroducties van 2006 t.e.m. 2015. We zien een stijgende trend in het aantal introducties van 2006 tot 2013. In 2014 was er een daling in het aantal bibliotheekintroducties, maar dit aantal lag nog steeds hoger dan het aantal introducties in 2006. In 2015 stijgt het aantal bibliotheekintroducties opnieuw tot ruim 14.500.

Tentoonstellingen, themapakketten en themastands

In 2015 organiseren bibliotheken 933 tentoonstellingen, bieden ze 8.203 themapakketten aan en stellen ze 9.380 themastands op. In 2014 werden er iets minder themapakketten (7.826) en themastands (8.117) georganiseerd.

Tabel 3.1

Aantal tentoonstellingen, themapakketten en themastands per provincie in 2015

	AANTAL TENTOONSTELLINGEN	AANTAL THEMAPAKKETTEN	AANTAL THEMASTANDS
● Antwerpen	272	1.553	1.719
● Limburg	96	792	1.339
● Oost-Vlaanderen	196	1.903	1.854
● Vlaams-Brabant	87	1.415	1.506
● West-Vlaanderen	229	2.056	2.509
● Brussels Hoofdstedelijk Gewest	53	484	453

We zien verschillen tussen de provincies (zie tabel 3.1) voor wat betreft het aantal tentoonstellingen, themapakketten en themastands. In West-Vlaanderen worden in vergelijking met de andere provincies veel van deze activiteiten georganiseerd. In Limburg zien we een ander beeld: daar worden in vergelijking met de andere provincies minder tentoonstellingen, themapakketten en themastands ingericht. In de provincie Antwerpen worden de meeste tentoonstellingen georganiseerd, in West-Vlaanderen worden de meeste themapakketten en themastands aangeboden.

Workshops en cursussen ICT en digitale media

In Bios en Bios2 werd gepeild naar het aantal internetcursussen dat bibliotheken organiseren. In Bios3 werd dit uitgebreid en gespecificeerd, en worden zowel het aantal inhoudelijke als het aantal technische workshops en cursussen ICT en digitale media geregistreerd.

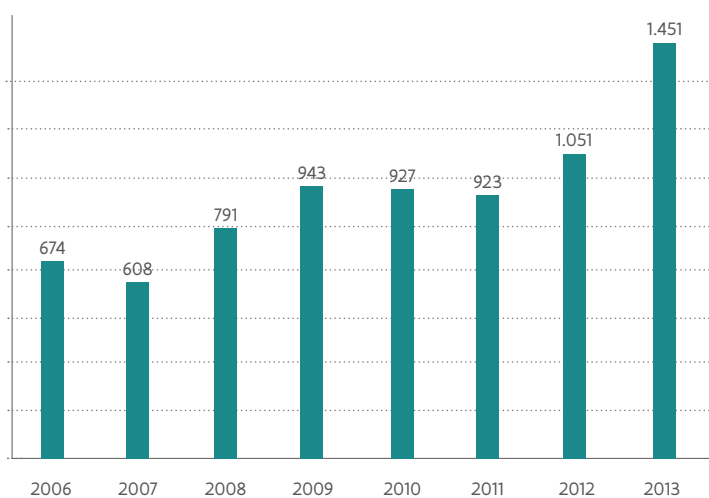

Inhoudelijke cursussen en workshops ICT zijn workshops en cursussen die gericht zijn op informatiegeletterdheid. Deelnemers leren er onder andere hoe ze informatiebronnen op het internet kunnen vinden, gebruiken, beoordelen en duiden of hoe ze bepaalde software op de juiste manier moeten gebruiken (bv. tax-on-web).

Technische cursussen en workshops ICT zijn workshops en cursussen die gericht zijn op 'knoppenkunde'. Deelnemers leren er werken met digitale middelen en leren de praktische werking van bepaalde hardware en software (bv. leren werken met een tablet).

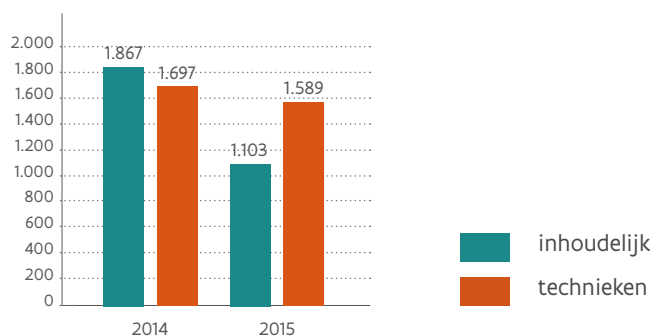
Grafiek 3.2

Evolutie van het aantal internetcursussen in de periode 2006-2013

Grafiek 3.3

Aantal inhoudelijke en technische workshops en cursussen ICT en aantal deelnemers in 2014 en 2015

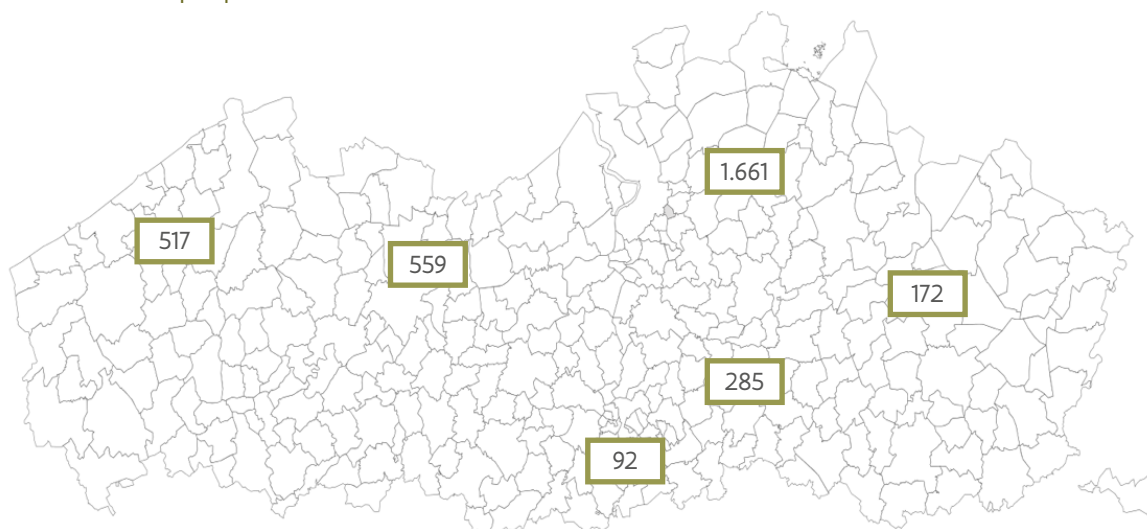

Grafiek 3.2 geeft de evolutie van het aantal internetcursussen van 2006 tot en met 2013 weer. Het aantal internetcursussen dat door bibliotheken wordt georganiseerd is meer dan verdubbeld in de periode 2006-2013. Grafiek 3.3 geeft een overzicht van het aantal workshops en cursussen ICT en digitale media in 2014 en 2015. De resultaten tonen dat in 2014 1.867 en in 2015 1.697 inhoudelijke cursussen en workshops ICT en digitale media georganiseerd werden in de bibliotheken. Het aantal technische workshops en cursussen ICT en digitale media kent een stijging in 2015: van ruim 1.100 in 2014 naar bijna 1.600 in 2015. We evolueren naar een digitale samenleving en bibliotheken spelen hier duidelijk op in, zo tonen de cijfers aan.

Of een bibliotheek ervoor kiest om internetcursussen of workshops en cursussen ICT en digitale media te organiseren is vaak een keuze die wordt ingegeven door de specifieke omstandigheden binnen de gemeente: zijn er andere spelers binnen de gemeente die deze taak op zich nemen? Krijgt de bibliotheek deze opdracht opgelegd vanuit het gemeentebestuur? Is er vraag van de gebruikers? Is er in een naburige gemeente of stad al voldoende aanbod? We delen daarom de bibliotheken in per provincie (zie kaart 3.1). Op die manier krijgen we een beeld van de verschillen tussen bibliotheken in het aantal inhoudelijke en technische workshoppen en cursussen ICT en digitale media op provinciaal niveau. De resultaten tonen aan dat de bibliotheken in de provincie Antwerpen in 2015 relatief veel cursussen en workshops ICT en digitale media organiseren (1.661), zeker in vergelijking met de provincies Limburg (172) en de bibliotheken in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (92).

Kaart 3.1

Overzicht van het aantal cursussen en workshops ICT en digitale media (inhoudelijk en technisch) in de bibliotheken per provincie in 2015

Via [deze link naar het kennisportaal](#) kan u de cijfers over het aantal inhoudelijke en technische workshops en cursussen ICT voor alle bibliotheken van uw provincie raadplegen. In de rubriek educatieve werking selecteert u de vraag 'Met welke activiteiten wil de bib e-inclusie bevorderen?' Op het dashboard verschijnen dan de cijfers voor alle bibliotheken van Vlaanderen. Aan de linkerkant van deze pagina kan u deze gegevens vervolgens verfijnen. U kan uw provincie selecteren en u kan bijvoorbeeld enkel de cijfers van 2015 opvragen. U kan de bibliotheken niet enkel indelen per provincie, maar u kan de cijfers ook verfijnen volgens inwonertal van de gemeenten.

Taalcursussen en taalstimulerende activiteiten

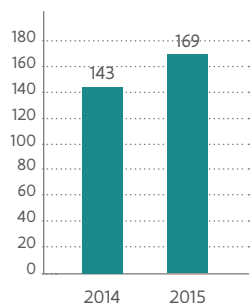
Met taalstimulerende activiteiten wil men deelnemers aanzetten om een bepaalde taal te gebruiken buiten een lescontext (bv. conversatietafels).

Een taalpunt stelt o.a. leesboeken en taalcursussen ter beschikking voor anderstaligen en laaggeletterde volwassenen die hun Nederlands willen verbeteren en oefenen.

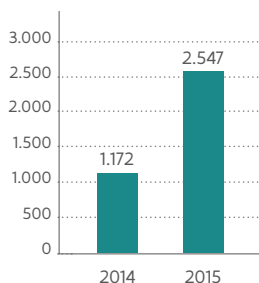
Grafiek 3.4

Aantal taallessen in 2014 en 2015

Grafiek 3.5

Aantal taalstimulerende activiteiten in 2014 en 2015

We lezen van grafiek 3.4 en 3.5 af dat het aantal taallessen en taalstimulerende activiteiten sterk is gestegen in 2015 t.o.v. 2014. Bibliotheken organiseren in 2015 meer dan dubbel zoveel taalstimulerende activiteiten: in 2014 werden 143 taallessen en 1.172 taalstimulerende activiteiten geregistreerd, in 2015 respectievelijk 169 en 2.547.

Boekgerelateerde en informatieve activiteiten

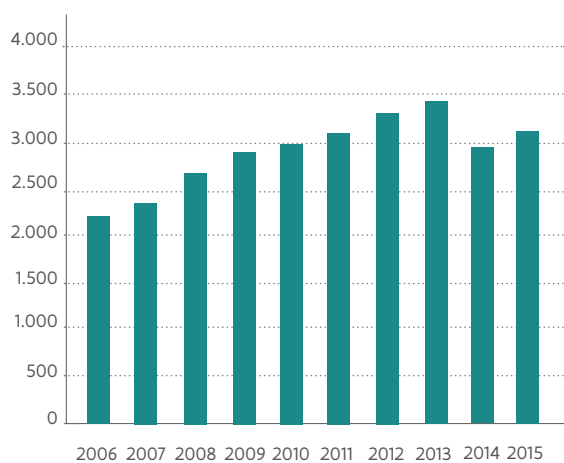
Bibliotheken zetten heel wat boekgerelateerde en informatieve activiteiten op touw.

Boekgerelateerde activiteiten betreffen auteurslezingen, clubs en kringen en voorlees- en vertelsessies. Debatten, informatiesessies of lezingen (community information) categoriseren we als informatieve activiteiten.

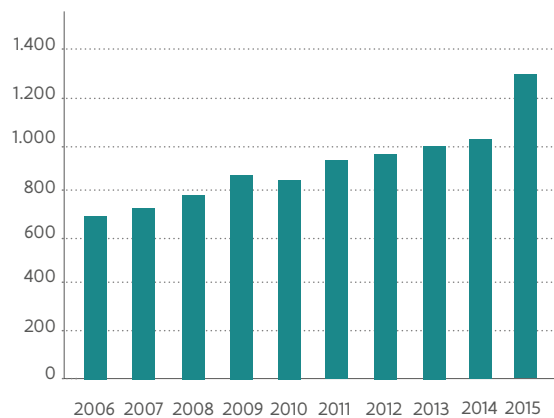
Grafiek 3.6

Evolutie van het aantal auteurslezingen

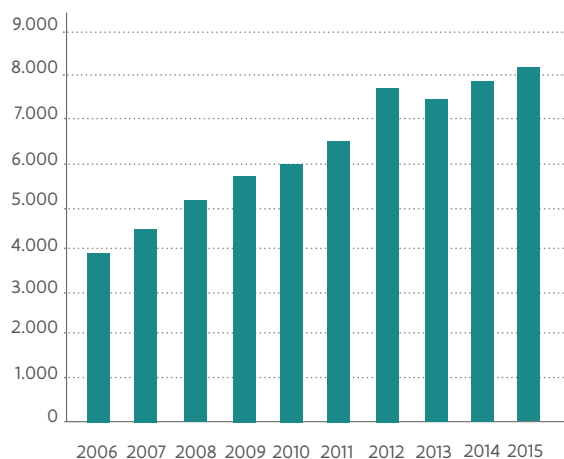
Grafiek 3.7

Evolutie van het aantal clubs en kringen

Grafiek 3.8

Evolutie van het aantal voorlees- en vertelsessies

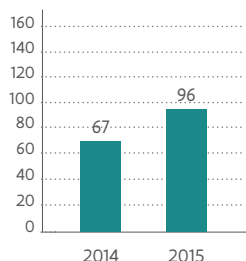

In vergelijking met 2006 zijn zowel het aantal auteurslezingen, clubs en kringen als voorlees- en vertelsessies gestegen (zie grafieken 3.6, 3.7 en 3.8). Jaar na jaar stijgt het aantal voorlees- en vertelsessies en clubs en kringen. In 2015 organiseren de bibliotheken samen 8.180 voorlees- en vertelsessies en 1.295 clubs en kringen. Het aantal auteurslezingen steeg tot en met 2013; nadien was er een lichte terugval. In 2015 worden 3.126 auteurslezingen georganiseerd in de bibliotheken.

Via [deze link naar het kennisportaal](#) kan u cijfers over de eigen bibliotheek, over bibliotheken in de provincie of over bibliotheken in gemeenten met een bepaald inwonertal opvragen. In de rubriek plek voor ontmoeting selecteert u de vraag 'Welke boekgerelateerde activiteiten van de bib versterken het gemeenschapsgevoel?'. Aan de linkerkzijde van het dashboard, kan u de gegevens verfijnen volgens provincie, bibliotheek, jaartal en inwonertal.

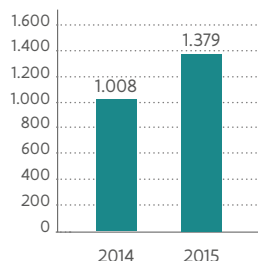
Grafiek 3.9

Aantal debatten in 2014 en 2015

Grafiek 3.10

Aantal informatiesessies of lezingen in 2014 en 2015

Het aantal informatieve activiteiten zit in de lift. Zowel het aantal debatten als informatiesessies of lezingen (zie grafiek 3.9 en 3.10) stijgt in 2015 t.o.v. 2014.⁶ In 2015 organiseren bibliotheken samen 96 debatten en 1.379 informatiesessies of lezingen.

De cijfers per bibliotheek, per provincie, per jaartal of per inwonertal zijn raadpleegbaar via [deze link naar het kennisportaal](#) in de rubriek plek voor ontmoeting – ‘Welke informatieve activiteiten van de bib versterken het gemeenschapsgevoel?’.

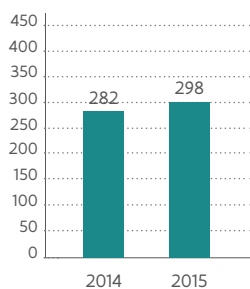
Voorstellingen

Voor voorstellingen geldt dat ze in vergelijking met andere activiteiten minder frequent worden georganiseerd. Vooral concerten of muziekvoorstellingen en filmvoorstellingen komen minder vaak voor. De bibliotheken organiseren in 2015 samen 298 concerten of muziekvoorstellingen, bijna 400 filmvoorstellingen en ruim 1.600 theatervoorstellingen, poppenkast of Kamishibai. In 2015 organiseren de bibliotheken t.o.v. 2014 meer voorstellingen: zowel het aantal concerten of muziekvoorstellingen, filmvoorstellingen en theatervoorstellingen, poppenkast of Kamishibai stijgt.⁷ De exacte cijfers leest u in grafieken 3.11, 3.12 en 3.13.

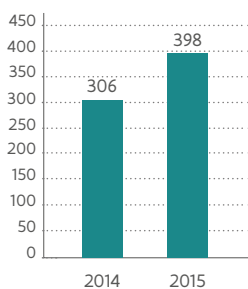
6 Deze activiteiten werden pas geregistreerd vanaf 2014.

7 Voor 2014 werden deze activiteiten niet geregistreerd in Bios.

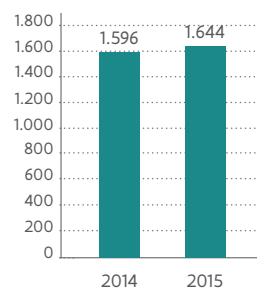
Grafiek 3.11
Aantal concerten of muziekvoorstellingen in 2014 en 2015

Grafiek 3.12
Aantal filmvoorstellingen in 2014 en 2015

Grafiek 3.13
Aantal theatervoorstellingen, poppenkast of Kamishibai in 2014 en 2015

4. Activiteiten per doelgroep

GOED OM TE WETEN

Percentage bibliotheken met activiteiten gericht op

80%

jongeren

58%

ouderen

32%

personen met etnisch-cultureel diverse achtergrond

Bij het organiseren van activiteiten heeft de bibliotheek doorgaans een bepaalde doelgroep voor ogen. Veel activiteiten worden met andere woorden georganiseerd in functie van de doelgroepenwerking van de bibliotheek. Per activiteitsoort registreren de bibliotheken voor welke doelgroep(en) activiteiten opgezet werden.

De doelgroepen die we onderscheiden zijn jongeren/jeugd⁸, personen met een etnisch-cultureel diverse achtergrond, ouderen, personen in armoede, bezoekers van dienstencentra en wijk- en buurthuizen, bewoners van verzorgingsinstellingen, personen met een leesbeperking, minder mobiele, asielzoekers, gedetineerden en andere. Bibliotheken richten zich met hun activiteiten niet altijd op een specifieke doelgroep, ze kunnen ook inclusief werken.

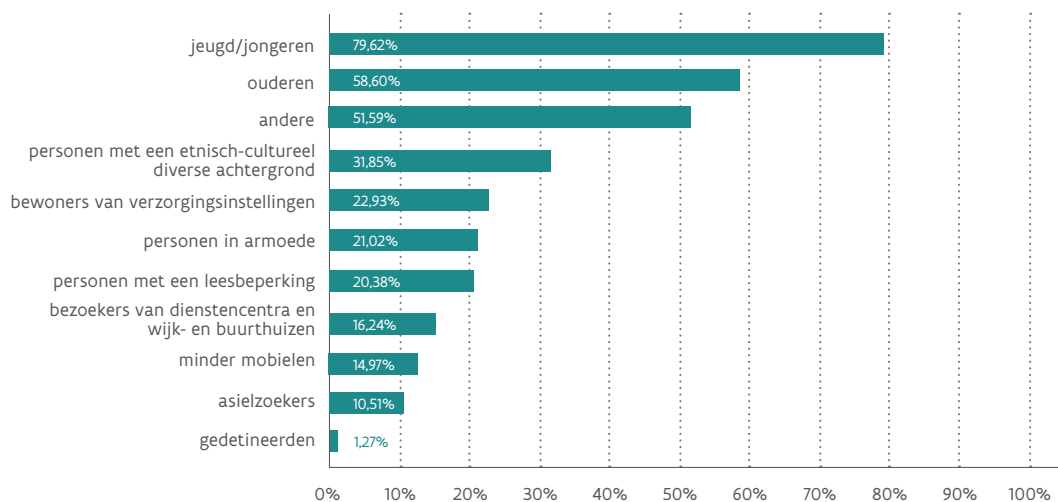
Met een inclusieve werking richt de bibliotheek zich niet specifiek op een bepaalde doelgroep, maar net op het bereiken van een divers publiek.

.....

8 Bibliotheken hanteren een internationale standaard: jongeren zijn alle personen jonger dan 15 jaar.

Grafiek 4.1

Percentage bibliotheken met activiteiten voor de verschillende doelgroepen in 2015

Grafiek 4.1 toont aan dat jongeren de voornaamste doelgroep zijn bij het organiseren van activiteiten. Acht op tien bibliotheken organiseert in 2015 één of meerdere activiteiten gericht op jongeren. Meer dan de helft (58%) van de 314 bibliotheken richt zich tot ouderen of tot een andere doelgroep die niet in dit lijstje staat (51,59%). Een derde van de bibliotheken organiseert activiteiten voor personen met een etnisch-cultureel diverse achtergrond (31,85%). Ongeveer een vijfde van de bibliotheken organiseert activiteiten voor bewoners van verzorgingsinstellingen (22,93%), personen in armoede (21,02%) of personen met een leesbeperking (20,38%).

We stellen vast dat de beoogde doelgroep sterk varieert naargelang het type van activiteit. Tabel 4.1 bevat een overzicht van de doelgroepen die worden beoogd met de verschillende activiteiten.

Tabel 4.1

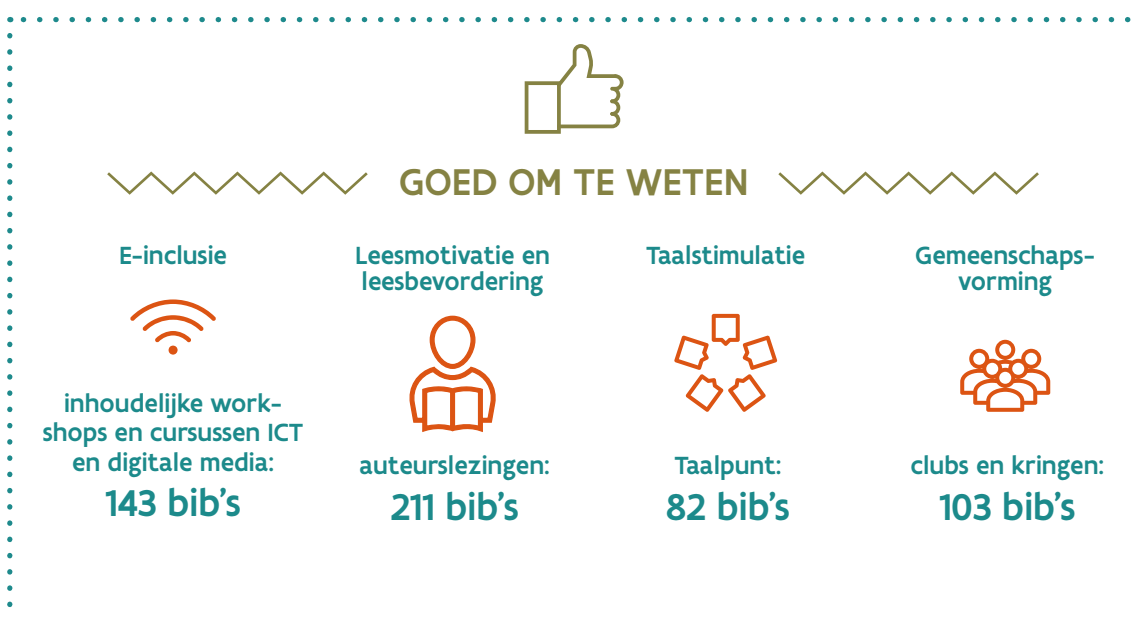
Aantal bibliotheken dat zich per activiteitsoort richt op de verschillende doelgroepen in 2015

	JEUGD	PERS. ETNISCH- CULTUREEL DIV. ACHTERGROND	OUDEREN	PERSONEN IN ARMOEDE	BEZOEKERS VAN DIEN- STENCENTRA EN WIJK- EN BUURTHUIZEN	BEWONERS VAN VER- ZORGINGSINSTELLINGEN	PERSONEN MET LEES- BEPERKING	MINDER MOBIELN	ASIELZOEKERS	ANDERE	GEDETINEERDEN
• bibliotheekintroducties en -instructies	226	58	50	23	16	19	22	15	15	57	1
• themastands	82	10	58	5	3	4	15	6	4	55	0
• themapakketten/ vertelkoffers	153	12	27	7	8	23	6	12	4	22	1
• voorlees- en vertelsessies	209	22	26	14	5	20	9	4	3	19	1
• auteurslezingen	182	9	56	9	10	7	10	5	1	63	1
• taalstimulerende activiteiten	74	39	15	15	3	3	12	5	15	22	0
• workshops en cursussen ICT en digitale media: inhoudelijk	59	6	69	10	6	0	0	1	0	45	0
• theatervoorstellingen/ poppenkast/ Kamishibai	156	14	10	12	5	4	7	2	1	20	0
• workshops en cursussen ICT en digitale media: technisch	30	3	74	6	10	2	0	1	0	37	0
• informatiesessies/lezingen	49	19	48	14	11	6	9	7	1	65	0
• clubs en kringen	84	8	51	4	10	5	3	2	2	64	1
• tentoonstellingen	75	11	35	4	6	5	1	5	4	39	1
• filmvoorstellingen	40	6	18	6	6	3	3	4	3	19	1
• concerten/ muziekvoorstellingen	18	2	15	3	4	3	1	3	0	20	0
• loopbaanstimulerende activiteiten	8	3	2	2	0	0	0	0	0	8	0
• taalcursussen	1	4	2	1	0	0	0	0	4	4	0
• debatten	5	6	5	3	1	0	2	1	1	7	0

Tabel 4.1 laat ons toe om na te gaan hoeveel bibliotheken activiteiten organiseren per doelgroep. Omgekeerd laat deze tabel ons ook toe om per activiteitsoort na te gaan hoeveel bibliotheken deze activiteit organiseren voor de verschillende doelgroepen. Enkele dingen die opvallen zijn dat een groot aantal bibliotheken verschillende activiteiten organiseert voor jongeren, dat een aanzienlijk aantal bibliotheken workshops en cursussen digitale media organiseert voor ouderen, dat concerten en muziekvoorstellingen evenveel voor jongeren als voor ouderen georganiseerd worden en dat het aantal bibliotheken dat zich met taalstimulerende activiteiten richt tot ouderen ongeveer gelijk is aan het aantal bibliotheken dat zich met deze activiteiten richt tot asielzoekers, personen in armoede en personen met een leesbeperking.

Via [deze link naar het kennisportaal](#) kan u deze gegevens raadplegen in de vorm van een blokgrafiek. Per activiteitsoort kan u het aantal bibliotheken aflezen dat zich met verschillende activiteiten op de verschillende doelgroepen richt. Om deze blokgrafiek te raadplegen, gaat u in de rubriek werken met doelgroepen naar de vraag 'Welke activiteiten organiseert de bib voor doelgroepen?'. Als u in de blokgrafiek doorklikt op een activiteitsoort of op een doelgroep, ziet u gedetailleerde informatie over het aantal bibliotheken dat deze doelgroep wil bereiken bij het organiseren van deze activiteitsoort. Aan de linkerkant van het dashboard kan u de gegevens verfijnen naar jaar, gemeente, inwonertal en provincie.

5. Activiteiten per doelstelling

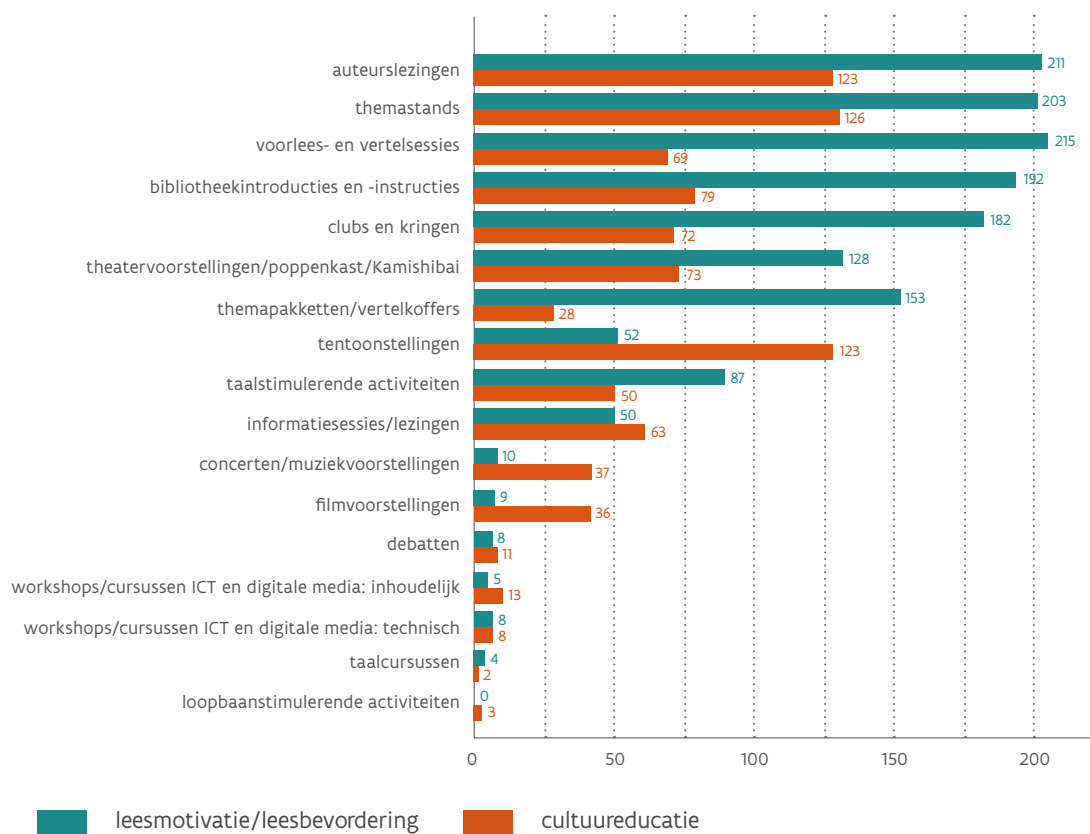
Bibliotheken organiseren hun activiteiten vanuit bepaalde doelstellingen die in het bibliotheekbeleid of in het gemeentelijk beleid worden bepaald. Per activiteitsoort registreren de bibliotheken welke doelstelling(en) ze willen bereiken bij het organiseren van de activiteiten. De voornaamste doelstellingen die we onderscheiden zijn cultuureducatie en leesstimulatie, e-inclusie en mediawijsheid en gemeenschapsvorming of ontmoeting.⁹

In dit deel van het rapport geven we per doelstelling cijfers over het aantal bibliotheken dat per activiteitsoort activiteiten organiseert om deze doelstelling te bereiken.

Cultuureducatie en leesstimulatie

Grafiek 5.1

Overzicht van het aantal bibliotheken dat in 2015 activiteitsoorten organiseert met cultuureducatie en leesstimulatie of leesbevordering als doelstelling

⁹ Bibliotheken streven met hun activiteiten nog heel wat andere doelstellingen na, zoals doelgroepenwerking/laagdrempeligheid, scholenwerking/onderwijs, cultuurparticipatie/cultuurspreiding, community information/maatschappelijke thema's, levenslang leren, ontspanning/vrije tijd en andere. In dit rapport focussen we echter enkel op de doelstellingen e-inclusie of mediawijsheid, gemeenschapsvorming en leeseducatie en leesstimulatie.

Grafiek 5.1 toont het aantal bibliotheken dat in 2015 activiteiten organiseert om cultuureducatie en leesstimulatie te bevorderen. Het merendeel van de bibliotheken (67,20%) organiseert auteurslezingen om meer mensen aan het lezen te krijgen. Ook themastands (64,65%) en voorlees- en vertelsessies (68,47%) worden ingericht om deze doelstelling na te streven. Voorts hebben bibliotheken met bibliotheekintroductions en -instructies (192 bibliotheken) en clubs en kringen (57,96%) leesmotivatie en leesbevordering als doelstelling. Minder dan de helft van de bibliotheken streeft deze doelstelling na met de overige activiteiten (zie grafiek 4.1). Bibliotheken organiseren voornamelijk themastands (40,13%), tentoonstellingen (39,18%) en auteurslezingen (39,18%) ter bevordering van cultuureducatie. De cijfers over deze activiteitsoorten kunnen worden geraadpleegd in hoofdstuk 3 van dit rapport.

E-inclusie en mediawijsheid

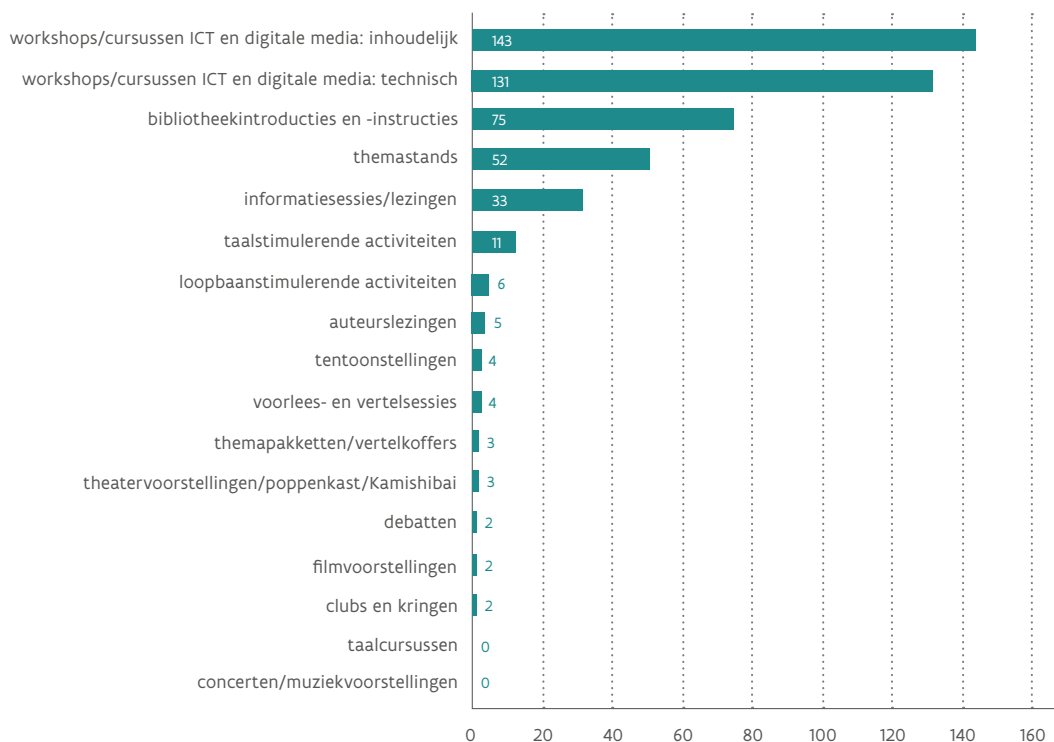
E-inclusie verwijst naar de doelstelling om het voor iedereen mogelijk te maken (optimaal) te participeren in de gedigitaliseerde samenleving.

Mediawijsheid verwijst naar de omgang met verschillende media. Dit gaat onder andere over media als expressiemiddel, toegang tot media, passief en actief mediabegrip, media zelfstandig en kritisch beoordelen en bewustzijn van de mogelijkheden en gevaren van (nieuwe) media.

Grafiek 5.2

Overzicht van het aantal bibliotheken dat in 2015 activiteitsoorten organiseert met e-inclusie als doelstelling

Uit grafiek 5.2 leiden we af dat 143 van de 314 bibliotheken (45,54%) in 2015 inhoudelijke workshops en cursussen ICT en digitale media en 131 bibliotheken (41,72%) technische workshops en cursussen ICT organiseren met het oog op e-inclusie of mediawijsheid. Bibliotheekintroducties ter bevordering van mediawijsheid worden door ongeveer een vierde (23,85%) van de bibliotheken georganiseerd, themastands door 52 bibliotheken (16,56%). De overige activiteiten worden door minder dan 50 bibliotheken geregistreerd om e-inclusie te bevorderen (zie grafiek 4.2).

Taalstimulatie

Bibliotheken zetten activiteiten op touw om taalstimulatie te bevorderen. We maken hierbij een onderscheid tussen taalcursussen, taalstimulerende activiteiten en de inrichting van een taalpunt. Cijfers over deze drie activiteitsoorten kunnen worden geraadpleegd in hoofdstuk 3. Sommige bibliotheken richten een taalpunt met het oog op taalstimulatie. In 2015 hebben 82 bibliotheken een taalpunt (26,11%). Dit zijn er 17 meer dan in 2014.

Een taalpunt stelt o.a. leesboeken en taalcursussen ter beschikking voor anders-taligen en laaggeletterde volwassenen die hun Nederlands willen verbeteren en oefenen.

Tabel 5.1

Overzicht van het aantal bibliotheken met een taalpunt in 2014 en 2015, geordend volgens inwonertal

	AANTAL EN PERCENTAGE BIBLIOTHEKEN MET TAALPUNT	
	2014	2015
● <10.000 inwoners	7 (9,46%)	12 (16,22%)
● >=10.000 en <20.000 inwoners	19 (13,97%)	28 (20,59%)
● >=20.000 en <50.000 inwoners	31 (34,44%)	33 (36,67%)
● >=50.000 en <100.000 inwoners	7 (70,00%)	6 (60,00%)
● >=100.000 inwoners	3 (75,00%)	3 (75,00%)

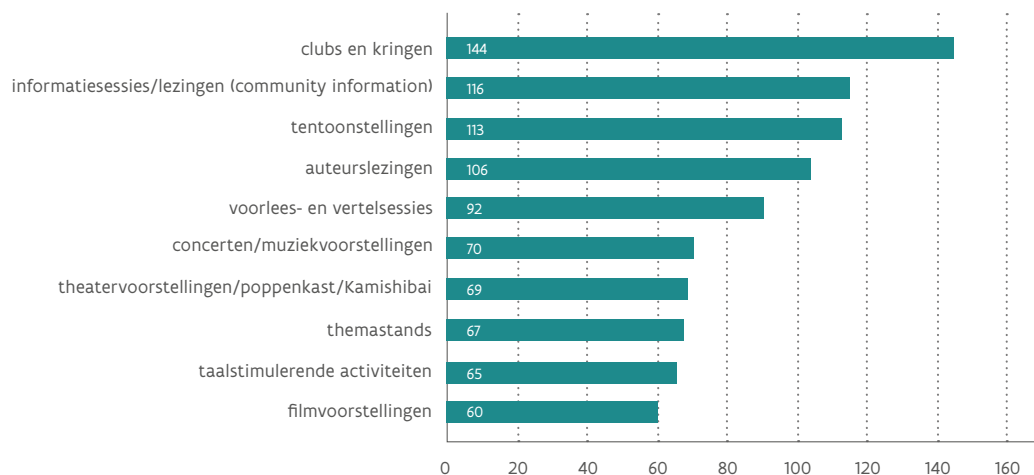
Tabel 5.1 toont aan dat zowel een aantal kleinere als een aantal grotere bibliotheken (i.f.v. het inwonertal van de gemeente) een taalpunt hebben. Procentueel gezien hebben grotere bibliotheken vaker een taalpunt dan kleinere bibliotheken. 7 van de 10 en 3 van de 4 bibliotheken in gemeenten met een inwonertal van 50.000 tot 100.000 of in gemeenten met meer dan 100.000 inwoners, heeft in 2014 een taalpunt. Ongeveer een tiende van de bibliotheken (7/74 bibliotheken) in gemeenten met minder dan 10.000 inwoners, een achtste van de bibliotheken (19/136 bibliotheken) in gemeenten die 10.000 tot 20.000 inwoners hebben en ongeveer een derde van de bibliotheken (31/90 bibliotheken) in gemeenten met 20.000 tot 50.000 inwoners, heeft in 2014 een taalpunt. In 2015 zien we ten opzichte van 2014 in de bibliotheken die zijn gevestigd in gemeenten met een kleiner aantal inwoners een grotere relatieve toename van het aantal bibliotheken met een taalpunt dan in de gemeenten met meer inwoners.

Versterking gemeenschapsgevoel en gemeenschapsvorming

Om het gemeenschapsgevoel te versterken, kunnen bibliotheken boekgerelateerde activiteiten zoals auteurslezingen, clubs en kringen en voorlees- en vertelsessies, alsook informatieve activiteiten zoals debatten, informatiesessies of lezingen en taalstimulerende activiteiten organiseren. Ook voorstellingen kunnen het gemeenschapsgevoel versterken. Meer bepaald kunnen concerten of muziekvoorstellingen, filmvoorstellingen en theatervoorstellingen, poppenkast of Kamishibai bijdragen tot sociale cohesie. In hoofdstuk 3 van dit rapport kunnen de cijfers over deze activiteitsoorten geraadpleegd worden.

Grafiek 5.3

Overzicht van het aantal bibliotheken dat in 2015 activiteitsoorten organiseert met gemeenschapsvorming als doelstelling

Bijna de helft van de bibliotheken (144 bibliotheken) organiseert clubs en kringen die gericht zijn op gemeenschapsvorming. Ook informatiesessies of lezingen (116 bibliotheken), tentoonstellingen (113 bibliotheken) en auteurslezingen (106 bibliotheken) worden door een aanzienlijk aantal bibliotheken georganiseerd in functie van gemeenschapsvorming. Het aantal bibliotheken dat andere activiteiten organiseert met het oog op het versterken van het gemeenschapsgevoel, kan afgelezen worden in grafiek 5.3.

Hier geldt eveneens dat er grote verschillen zijn tussen bibliotheken onderling. Via [deze link naar het kennisportaal](#) kan gedetailleerde informatie opgezocht worden per bibliotheek, per provincie, per jaar en per inwonertal.

6. Aantal deelnemers aan de activiteiten

De bibliotheken kunnen per activiteitsoort de deelnemersaantallen registreren, indien deze gekend zijn. De registratie ervan is niet verplicht.

Bij de meeste activiteiten registreert bijna de helft van de bibliotheken de deelnemersaantallen (tentoonstellingen, taalcursussen, themapakketten en themastands zijn hierop de uitzondering), waardoor we toch een tamelijk duidelijk beeld krijgen van de deelnemersaantallen per activiteit.

Tabel 6.1

Evolutie van het gemiddeld aantal deelnemers per activiteit voor de verschillende activiteitsoorten, in de periode 2006-2015

		2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
● Bibliotheekintroducties en -instructies	A	50%	40%	42%	41%	46%	47%	36%	35%	46%	45%
	D	17	18	18	18	16	17	17	18	21	21
● Tentoonstellingen	A	12%	19%	19%	12%	18%	15%	18%	16%	17%	21%
	D	224	156	165	332	247	113	312	360	127	850
● Auteurslezingen	A	62%	55%	53%	54%	46%	48%	43%	46%	53%	57%
	D	46	52	46	48	48	46	49	46	54	49
● Clubs en kringen	A	79%	48%	53%	51%	46%	41%	46%	41%	56%	64%
	D	10	12	12	13	13	11	11	10	13	14
● Voorleessessies	A	55%	48%	45%	48%	41%	45%	46%	41%	39%	42%
	D	17	20	18	19	17	18	14	16	16	17

A: Percentage activiteiten waarvan we deelnemerscijfers hebben

D: Gemiddeld aantal deelnemers per activiteit

Tabel 6.2

Overzicht van het gemiddeld aantal deelnemers per activiteit voor de verschillende activiteitsoorten in 2014 en 2015

		2014	2015
● Debatten	A	65%	67%
	D	37	37
● Infosessies en lezingen	A	60%	60%
	D	51	39
● Taalstimulerende activiteiten	A	34%	35%
	D	38	32
● Concerten/muziekvoorstellingen	A	43%	51%
	D	81	82
● Filmvoorstellingen	A	59%	63%
	D	65	70
● Theatervoorstellingen/poppenkast/Kamishibai	A	35%	36%
	D	42	55
● Workshops en cursussen ICT en digitale media: inhoudelijk	A	58%	56%
	D	10	13
● Workshops en cursussen ICT en digitale media: technisch	A	40%	46%
	D	11	11
● Loopbaanstimulerende activiteiten	A	66%	41%
	D	20	15
● Taalcursussen	A	22%	7%
	D	4	15
● Themapakketten/vertelkoffers	A	19%	25%
	D	15	23
● Themastands	A	2%	12%
	D	40	69

A: Percentage activiteiten waarvan we deelnemerscijfers hebben

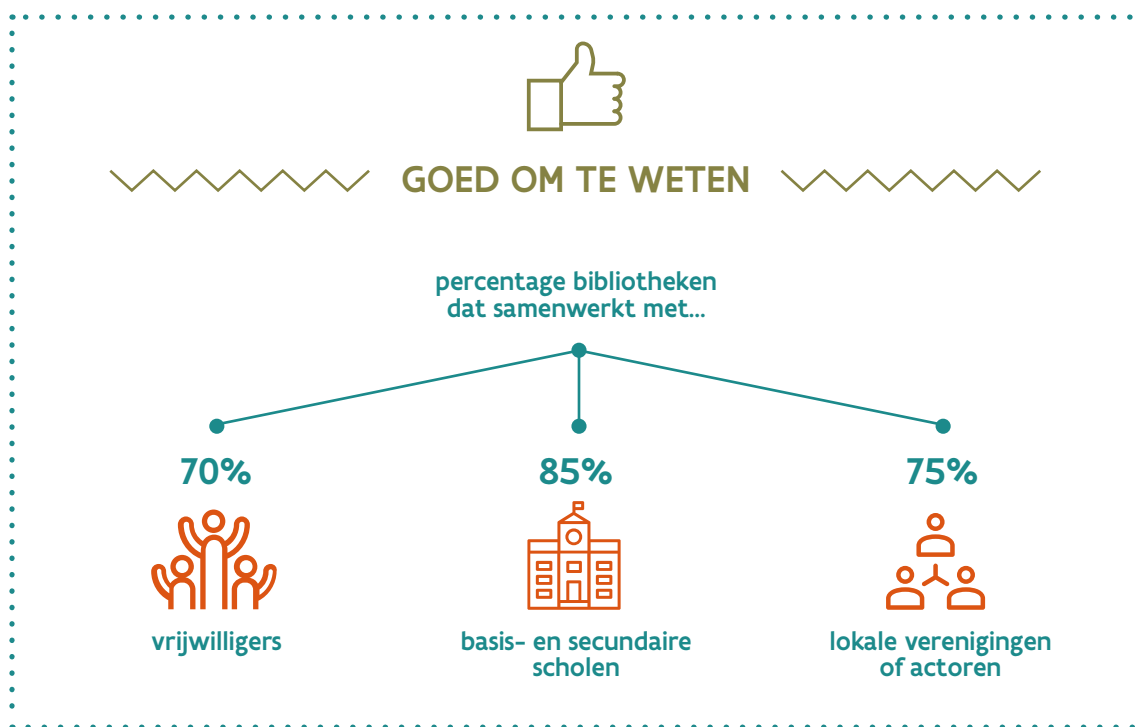
D: Gemiddeld aantal deelnemers per activiteit

Tabellen 6.1 en 6.2 bevatten gegevens over het gemiddeld aantal deelnemers per activiteit aan de verschillende activiteitsoorten. Omdat het registreren van het aantal deelnemers niet verplicht is, bevatten beide tabellen ook cijfers over het percentage activiteiten waarvan we de deelnemerscijfers hebben. Op die manier kunnen de cijfers op een correcte manier geïnterpreteerd worden.

Het geregistreerde deelnemersaantal stijgt in 2015 met 63,85% ten opzichte van 2014. De gedetailleerde cijfers tonen aan dat voorstellingen in alle jaren gemiddeld gezien het meeste aantal deelnemers aantrekken. In 2015 zijn er gemiddeld 82 deelnemers per concert of muziekvoorstelling, 70 per filmvoorstelling en 55 per theatervoorstelling, poppenkast of Kamishibai. Tentoonstellingen trekken in 2015 gemiddeld 850 deelnemers.¹⁰ In andere jaren ligt het gemiddeld aantal deelnemers per tentoonstelling tussen de 113 en 360 deelnemers. Ook themastands, auteurslezingen, infosessies of lezingen en debatten trekken een groot aantal deelnemers. Per themastand registreren de bibliotheken in 2015 gemiddeld 69 deelnemers (dit is een stijging t.o.v. 2014), per auteurslezing worden gemiddeld 49 deelnemers geregistreerd (dit is constant over de jaren heen), per infosessie of lezing nemen gemiddeld 39 personen deel (dit is minder dan in 2014) en per debat worden gemiddeld 37 deelnemers geregistreerd. Het gemiddeld aantal deelnemers per bibliotheekintroductie en -instructie kent een lichte stijging: in 2015 nemen gemiddeld 21 personen deel per introductie of instructie, in vroegere jaren waren dit gemiddeld tussen de 16 en de 18 deelnemers. Ook het aantal deelnemers aan clubs en kringen kent een lichte stijging: van gemiddeld 10 in 2006 naar gemiddeld 14 deelnemers in 2015. Aan taalcursussen, taalstimulerende activiteiten en loopbaanstimulerende activiteiten nemen in 2015 gemiddeld 15, 32 en 15 personen deel, respectievelijk. Voor inhoudelijke workshops en cursussen ICT en digitale media registreren de bibliotheken in 2015 gemiddeld 13 deelnemers (t.o.v. 10 in 2014), voor technische workshops en cursussen ICT en digitale media registreren ze er gemiddeld 11 (in 2014 ook).

.....
¹⁰ De openbare bibliotheek van Hasselt registreert in 2015 82.099 deelnemers aan 9 activiteiten. De openbare bibliotheek van Aalter registreert 38.638 deelnemers aan 11 activiteiten. Deze hoge deelnemersaantallen voor beide bibliotheken vallen te verklaren door de wijze waarop de telling gebeurt. In beide bibliotheken worden de deelnemers aan de tentoonstellingen vaak samen geregistreerd met de bezoekers aan de bibliotheek. Zonder deze uitschieters (Hasselt en Aalter), nemen in de bibliotheken gemiddeld 160 personen deel aan tentoonstellingen.

7. Samenwerkingspartners

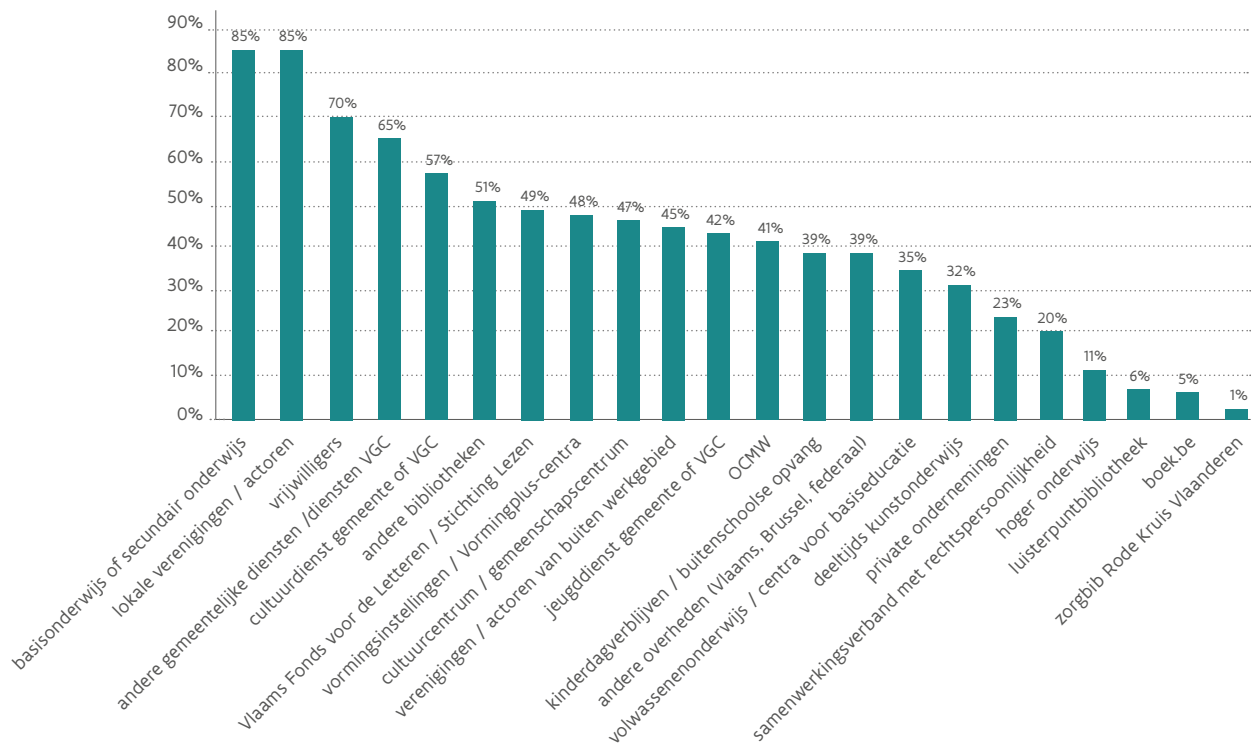
Om de activiteiten te organiseren, gebruiken bibliotheken vaak hun netwerk aan partners. Per activiteitsoort registreren de bibliotheken welke partners betrokken zijn bij het organiseren ervan. Bibliotheken kunnen meerdere partners per type van activiteit opgeven.

Samenwerking impliceert dat de bibliotheek inhoudelijk of financieel participeert aan de activiteit. De bibliotheek werkt zelf actief mee aan de activiteit en treedt niet enkel op als facilitator.

Grafiek 7.1

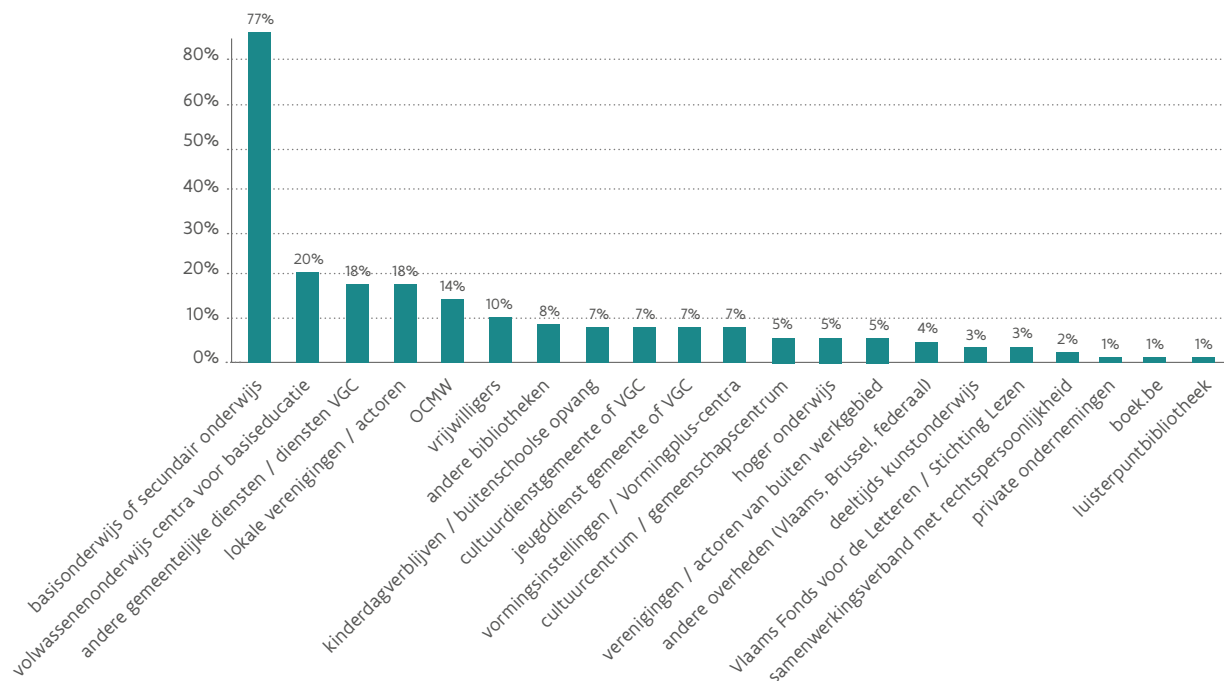
Percentage bibliotheken per samenwerkingspartner voor het organiseren van activiteiten in 2015

De resultaten in grafiek 7.1 tonen aan dat de partners waarmee bibliotheken samenwerken voor het organiseren van activiteiten, variëren. Bibliotheken spreken een veelheid aan partners aan om de activiteiten te organiseren. Ruim 85% van de bibliotheken werkt voor het organiseren van haar activiteiten samen met het basisonderwijs of secundair onderwijs. Bibliotheken werken ook met andere onderwijsinstellingen samen: 31,53% werkt samen met het deeltijds kunstonderwijs, 35,03% met volwassenenonderwijs of centra voor basiseducatie, ruim 10% sluit een samenwerkingsverband met het hoger onderwijs en bijna de helft van de bibliotheken (48,09%) werkt samen met vormingsinstellingen of Vormingplus-centra. Ongeveer een derde van de bibliotheken (74,52%) werkt samen met lokale verenigingen/actoren, zeven op tien (69,75%) met vrijwilligers, meer dan de helft werkt samen met de jeugddienst van de gemeente (56,69%) of met andere gemeentelijke diensten of diensten van de Vlaamse Gemeenschap (56,69%) en ongeveer de helft van de bibliotheken werkt samen met een cultuurcentrum of gemeenschapscentrum (47,45%) of een andere bibliotheek (51,27%). Met de overige samenwerkingspartners werkt minder dan de helft van de bibliotheken samen.

Grafiek 7.2

Percentage bibliotheken per samenwerkingspartner voor het organiseren van bibliotheekintroducties en -instructies in 2015

Bibliotheekintroducties en -instructies vormen de meest frequent georganiseerde activiteit. Het is dan ook daarom interessant om na te gaan met welke partners men samenwerkt voor deze activiteitsoort (grafiek 7.2). Meer dan drie op vier (76,75%) bibliotheken werkt samen met het basisonderwijs of het secundair onderwijs voor het organiseren van bibliotheekintroducties en -instructies. Er zijn minder bibliotheken die met de overige partners samenwerken voor bibliotheekintroducties en -instructies. Met het volwassenenonderwijs en centra voor basiseducatie werkt één op vijf bibliotheken samen (20,06%). Iets minder dan een vijfde van de bibliotheken werkt samen met andere gemeentelijke diensten (17,52%) en met lokale verenigingen of actoren (17,52%) voor het organiseren van bibliotheekintroducties en -instructies. Met de overige partners werkt slechts een minderheid van de bibliotheken samen.

Via [deze link naar het kennisportaal](#) wordt elke samenwerkingspartner gelinkt aan een activiteitsoort met behulp van een blokgrafiek. Voor elke activiteitsoort kan u nagaan hoeveel bibliotheken met de verschillende partners samenwerken voor het organiseren van deze activiteitsoort. Omgekeerd kan u voor elke partner nagaan hoeveel bibliotheken voor de verschillende activiteitsoorten samenwerken met deze partner. In de rubriek werken met doelgroepen – ‘Met welke partners organiseert de bib haar activiteiten?’ kan u op de gewenste activiteitsoort of samenwerkingspartner doorklikken. U krijgt dan gedetailleerde gegevens over de activiteitsoort of samenwerkingspartner. Net zoals op de andere dashboards, kan u de gegevens hier ook verfijnen volgens jaartal, gemeente, provincie en inwonertal.

Meer weten

Hieronder vindt u een aantal verwijzingen naar websites met informatie over bibliotheekactiviteiten:

www.cultuurconnect.be

Op de website van Cultuurconnect staan een aantal inspiratievoorbeelden van de 'bib op school'. Ga naar de rubriek Diensten - Inspiratie. De bib op school biedt concrete tools om met scholen een blijvende samenwerking op te bouwen.

www.kenniskantoor.be

Kenniskantoor is het uitwisselingsplatform voor iedere lokale cultuurprofessional actief in bibliotheken, cultuurcentra, gemeenschapscentra, lokaal cultuur- en vrijetijdsbeleid. Geïnteresseerden kunnen hier informatie en ervaringen uitwisselen, vragen stellen en berichten posten. Er worden regelmatig berichten gepost over activiteiten en samenwerking. Heeft u bijvoorbeeld een vraag over het organiseren van activiteiten of heeft u tips voor collega's, pols dan even op kenniskantoor.

www.bibliotheek.be/activiteiten

Via bibliotheek.be kunnen bibliotheken hun activiteiten bekend maken.

www.bibliotheekmonitor.nl

In Nederland wordt het educatief aanbod van de bibliotheken naderbij bekeken. In de rubriek 'Trends bibliotheken' kan u bijvoorbeeld gegevens terugvinden over de leerfunctie en welke activiteiten bibliotheken hiertoe organiseren. Hier vindt u geen detailgegevens per bibliotheek terug, maar kan u algemene cijfers over de sector raadplegen.

Meer info bij dit document?

Departement Cultuur, Jeugd en Media – Afdeling Sociaal-cultureel werk
Arenbergstraat 9
1000 Brussel

www.sociaalcultureel.be

An Adriaenssen – 02 533 42 37 - an.adriaenssen@cjsm.vlaanderen.be
Lynn Moerenhout – 02 553 41 26 - lynn.moerenhout@cjsm.vlaanderen.be
Maarten Vandekerckhove – 02 553 42 29 - maarten.vandekerckhove@cjsm.vlaanderen.be

Of bekijk onze rapporteringswebsite: www.kennisportaalccenbib.be